

Rekonstrukce kovových věží

Roku 1887 byla postavena první kovová rozhledna v Čechách, o rok později druhá. Obě jsou tedy starší než Eiffelovka i rozhledna na Petříně. Ještě před nedávnem byly obě ve velmi špatném stavu. Rekonstrukce starší z nich - v Jizerských horách - proběhla před osmi lety, druhá, nedaleko České Kamenice, se opravuje v těchto měsících.

STAVITEL, Vady a poruchy

Nejstarší železná rozhledna u nás se nachází na Slovance nad Horním Maxovem. V roce 1994 zažádal její majitel o demoliční výměr. Výsledkem byl zvýšený zájem o záchranu této unikátní konstrukce - rozhledna byla Ministerstvem kultury ČR prohlášena za kulturní památku, novým majitelem se stala obec Lučany nad Nisou, vzniklo občanské sdružení na její obnovu.

Věž byla postavena jako první rozhledna v Jizerských horách z iniciativy horských spolků v Jablonci, Janově nad Nisou a Horní Kamenici. Ze dvou možností byla zvolena jedenáctimetrová konstrukce s litinovým schodištěm od vídeňské firmy Wagner Biró z výstavy ve Vídni, kde byla také zakoupena. Stavba proběhla velmi rychle. Jediný zedník postavil během krátké doby tři metry vysokou kamennou podezdívku a samotnou konstrukci sestavil montér se dvěma pomocníky za dalších sedmnáct dnů.

PROJEKT OBNOVY SLOVANKY

Autor projektu Ing. Jan Janátka zvolil demontáž horní poloviny věže, její rozebrání a opětovnou montáž. Na této technické památce byly v co největší možné míře použity stávající prvky a také původní technologie, tedy nýtování.

Po rozebrání vyhlídkové plošiny se zábradlím a litinového schodiště byla demontována horní polovina věže pomocí montážní plošiny. Dílce této horní poloviny byly odvezeny do výroby firmy Feda u Kladna, kdy byly po tryskání doplněny nové styčnickové plechy. Poté byly převezeny do dílny ČD - SDC - správy mostů v Chrástu u Plzně ke snýtování.

Spodní polovina věže byla na místě tryskána a opatřena základním nátěrem.

> Kotvení věže

Z kotevních šroubů byly sejmuty původní litinové kryty a po tryskání a nátěrech osazeny zpět. Při rekonstrukci soklu rozhledny se také obnovilo podlité patní desek současně s úpravou základny schodů.

> Montáž na místě

Po sestavení rámu plošiny se na zemi snýtovaly dvě stěny příhradoviny věže a ty pak byly jeřábem osazeny na rám plošiny v obrácené poloze a dokončeno nýtování diagonál.

Smontovaná horní polovina byla jeřábem obrácena do normální polohy, v níž bylo provedeno pokrytí plošiny a montáž zábradlí. Poté byla jeřábem osazena do konečné polohy a dokončeno nýtování spojů nárožníků a diagonál.

> Litinové schodiště

Poškozené stupně se nacházely hlavně ve spodní části věže a proto bylo třeba celé schodiště demontovat. Demontáž zkorodovaných stupňů byla velmi pracná a jelikož bez náročných defektoskopických zkoušek nebylo možno zaručit dobrý stav demontovaných stupňů, bylo rozhodnuto vyrobit všechny stupně nové (56 kusů). Nové jsou i spojovací sloupky zábradlí s ozdobnými maticemi, protože původní se musely při demontáži rozřezat. Původní madlo zábradlí zůstalo zachováno.

ROZHLEDNA NA STUDENCI

V roce 1854 dal kníže Ferdinand Kinský na vrcholu hory vystavět dřevěnou vyhlídkovou věž, která byla roku 1865 pro zchátralost stržena. Znovu otevřena byla 18. července 1888. Stavbu železné konstrukce, kterou na zakázku zhotovila Pražská strojírenská akciová společnost Ruston, inicioval Horský spolek pro České Švýcarsko. Věž i s podstavci měřila 17 m a na její vyhlídkovou plošinu se vešlo až 25 lidí. Sloužila více než sto let, ale řada původních 92 schodů časem popraskalo, zčásti zmizelo a vyhlídková plošina již téměř neexistuje.

Rekonstrukci této rozhledny, která je také unikátní technickou památkou, organizuje město Česká Kamenice a jejím autorem je opět Ing. Jan Janátka.

PRŮBĚH PRACÍ

V září 2007 byla za pomoci vrtulníku přenesena kovová konstrukce rozhledny z vrcholu Studence do dvora Biofarmy v Lipnici, kde proběhlo její rozebrání. Postup rekonstrukce je poněkud komplikován nepominutelnými náležitostmi veřejných zakázek (výběrová řízení s příslušnými lhůtami aj.).

Koncem června tohoto roku ale již byla ve firmě LANA v Litoměřicích zkusmo smontována naležato konstrukce věže s použitím více než 80 % původních prvků. Po demontáži je připraveno otryskání a ošetření základním nátěrem.

Litvinové schodiště bude nahrazeno novým v plném rozsahu - původní stupně nebylo možno vzhledem ke stupni koroze demontovat nepoškozené. Podle nich byly zhotoveny modely a do forem odlity nové stupně. Většina z nich je už opracována ve firmě Preciosa, a.s., v Liberci.

Zpět na Studenec se rozhledna vrátí pomocí vrtulníku. Předmontáž tří bloků věže proběhne zase na farmě v Lipnici, a to opět klasickým nýtováním. Do bloků věže budou vmontovány i příslušné oddíly schodiště a bude dokončen nátěrový systém.

Obnova patek věže na Studenci již byla zahájena osazením nových kotevních šroubů s pomocí osazovací šablony.

Úspěšné dokončení obnovy této technické památky závisí na dořešení jejího financování městem Česká Kamenice. Významný podíl na její záchraně má Občanské sdružení Studený a Lipnice, a to zejména rozsáhlou propagací a organizováním veřejné sbírky, v neposlední řadě též důsledným tlakem na vedení města.

-vi-

- 01 > Vrchol nárožníku rozhledny Slovanka před rekonstrukcí
- 02 > Usazování horní poloviny opravené věže na spodní část (Slovanka)
- 03 > Torzo kovové rozhledny Studenec
- 04 > Styčník a zkorodované stupně rozhledny Studenec